

Rius i Taulet i la modernització de Barcelona

Història d'un alcalde il·lustre

Enric Jardí. Historiador i tractadista d'art.

Rius i Taulet fou el responsable de l'empresa de expansió i modernització de Barcelona que va fer possible el pla de l'Eixample de Cerdà. A la foto, una perspectiva de la Diagonal amb la Casa de les Punxes en primer pla.

Francesc de Paula Rius i Taulet nasqué a Barcelona el 22 de gener de 1833. El seu pare, Ramon Rius i Roca, era fill de Tàrraga, i la seva mare, Teresa Taulet, barcelonina. Ramon Rius, sastre de professió, s'especialitzà en la confecció de roba per a eclesiàstics, negoci que el seu fill decidí no continuar per emprendre una carrera universitària, ja que es matricula a la facultat de Dret per influència del seu oncle patern, Vicenç Rius i Roca, prestigiós juriconsult, que fou professor de la Universitat i degà del Col·legi d'Advocats de Barcelona entre 1860 i 1863. Rius i Taulet va ser un estudiant aprofitat i, el 1858, s'inscriuria a la corporació dels professionals de l'advocacia.

En l'exercici de la carrera, tasca que hi dedicaria deu anys de la seva vida, s'especialitzà en qüestions penals, encara que també, poc després de llicenciar-se, fou designat professor auxiliar de la facultat.

Amb la Revolució de Setembre, Francesc de P. Rius i Taulet entra en la vida política, ja que és elegit regidor de Barcelona i, ben aviat, tinent d'alcalde.

Rius, que professa idees liberals, és de conviccions monàrquiques i dintre del consistori representa el sector minoritari, ja que amb la deposició d'Isabel II dominen, a Barcelona, els elements republicans que al municipi propugnen una política molt avançada. Va ser molt destacada la seva radical oposició al projecte de suprimir la retolació de Plaça del Rei d'aquell espai ciutadà.

Sota el regnat d'Amadeu I és designat alcalde, però el seu monarquisme l'impulsa a dimitir el càrrec en proclamar-se la República pel febrer de 1873. Quan es liquida el règim republicà pel cop del general Pavía, torna a ocupar l'alcaldia barcelonina del 6 de gener al 31 de desembre de 1874 i, ja amb la Restauració, és elegit diputat a

Corts per Barcelona el 1875 i novament el 1877 com a membre del Partit Liberal Constitucional que dirigeix Práxedes Mateo Sagasta.

Del març de 1881 a febrer de 1884 altra vegada és alcalde del *cap i casal* i se'l designa pel mateix càrrec pel novembre de 1885, i prefereix continuar al davant de l'administració municipal barcelonina en lloc de les funcions de fiscal del Consell d'Estat que li ofereix Sagasta o d'ocupar l'escó al Senat pel qual havia estat elegit el 1886.

Expansió i modernització

Durant el darrer i més prolongat període de la seva carrera político-administrativa (1885-1889) Rius i Taulet duugué a terme la gran empresa d'expansió i modernització de la ciutat de Barcelona, facilitada per l'aprovació del *Plan de Ensanche* d'Ildefons Cerdà el 1860, subsegüent a l'enderrocament de les muralles.

Fou l'alcalde que urbanitzà la Gran Via de les Corts Catalanes prevista en el pla Cerdà; traçà la rambla de Catalunya i les places de Letamendi i de Tetuan; disposà la supressió de l'estació de tren a Martorell, fent obrir una rasa oberta al carrer d'Aragó per al pas de la via fèrria, i es va oposar a una bona part dels ciutadans que preferien veure discórrer els trens per la superfície (aquesta rasa no ha estat coberta fins als anys cinquanta d'aquest segle, en temps dels alcaldes Simarro i Porcioles). També ordenà la demolició de la resta de la muralla del Mar, que permeté l'obertura del passeig de Colom i l'enllaç de l'acabament de la Rambla amb l'avinguda del Paral·lel, i començà la urbanització de Montjuïc i la vessant sud-oest de la muntanya, on fou instal·lat (potser erròniament) el nou cementiri de la ciutat, atesa la saturació de la necròpolis de l'Est. Cedí al govern el solar per a la construcció del Palau de Justícia en el Saló de Sant Joan, que permeté, a la llarga, la total recuperació del Palau de la Generalitat, ocupat per l'Audiència arran del decret de Nova Planta, en un procés molt llarg, ja que la primera pedra del nou edifici per hostatjar l'Administració judicial fou col·locada el 1887 i no pogué ser inaugurat completament fins al 1908.

Acordà la creació de l'Institut d'Higiene Municipal i el Laboratori Municipal, establiment en el qual, anys més tard, Jaume Ferran i Ramon Turró acreditaren la seva vàlua científica.

Organitzà la Banda Municipal, ideà la instal·lació, a l'Ajuntament, de la Galeria de Catalans Il·lustres, instituí les Festes de la Mercè, fixà les bases per a l'organització del Museu Arqueològic, reestructurà el cos de la Policia Municipal dotant la seva secció muntada d'uns uniformes llampants amb casc de plomalla de cigne, i recollí i donà estat oficial a la iniciativa d'Eugenio Serrano de Casanova d'instal·lar, al Parc de la Ciutadella, una exposició de productes, convertint-

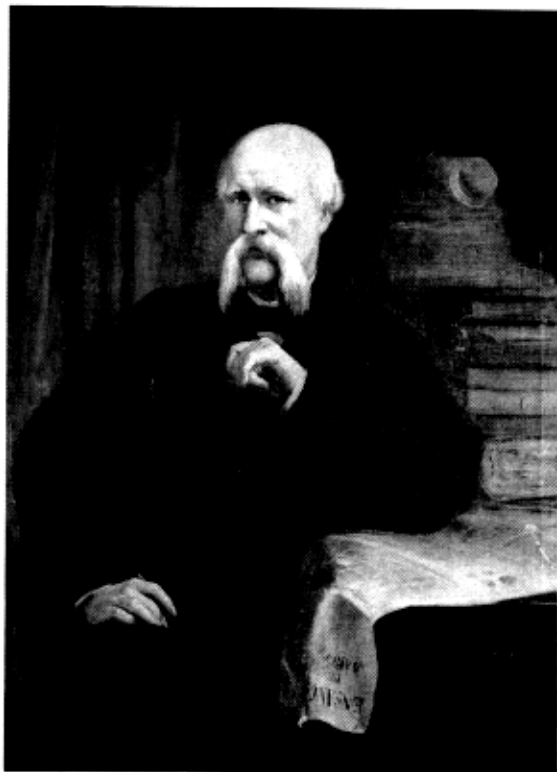
la en el magne projecte de l'Exposició Universal de 1888.

Diuen que Francesc de Paula Rius i Taulet, una vegada hagué assumit el patrocini municipal de la idea de Serrano, anà a visitar el cap del seu partit, Sagasta, per sol·licitar el suport oficial d'una gran exposició a celebrar a Barcelona, però el cabdill dels liberals rebé l'alcalde amb un cert escepticisme, bo i revelant-li detalls de la

delicada situació política en què es vivia en aquell moment, a principis de la regència de Maria Cristina d'Àustria. Quan el president del Consell preguntà a Rius i Taulet quins eren els mitjans amb què comptava per dur a terme un pla tan ambiciós, l'alcalde, ple d'entusiasme, només respongué que tenia fe en el govern i en el treball dels barcelonins. Així es guanyà el suport de Sagasta i del seu equip ministerial i conquerí adeptes, no sols a Madrid sinó també a la ciutat de Barcelona. Aquí hi tenia alguns adversaris gens menyspreables, com fou el cas de Valentí Almirall, elements del partit conservador, o un sector de la premsa representat per determinats setmanaris satírics o un diari especialitzat en l'escàndol titulat *El Diluvio*, que menà contra Rius i Taulet una campanya despietada que no va aturar-se ni en el moment solemne de la mort d'aquella gran figura, ja que s'hi imprimí, a manera d'epitafi de Rius, la cruel sentència: «Un cadáver

Fragment del monument a Rius i Taulet. Es construí l'any 1901 davant del que havia estat l'accés principal a l'Exposició.

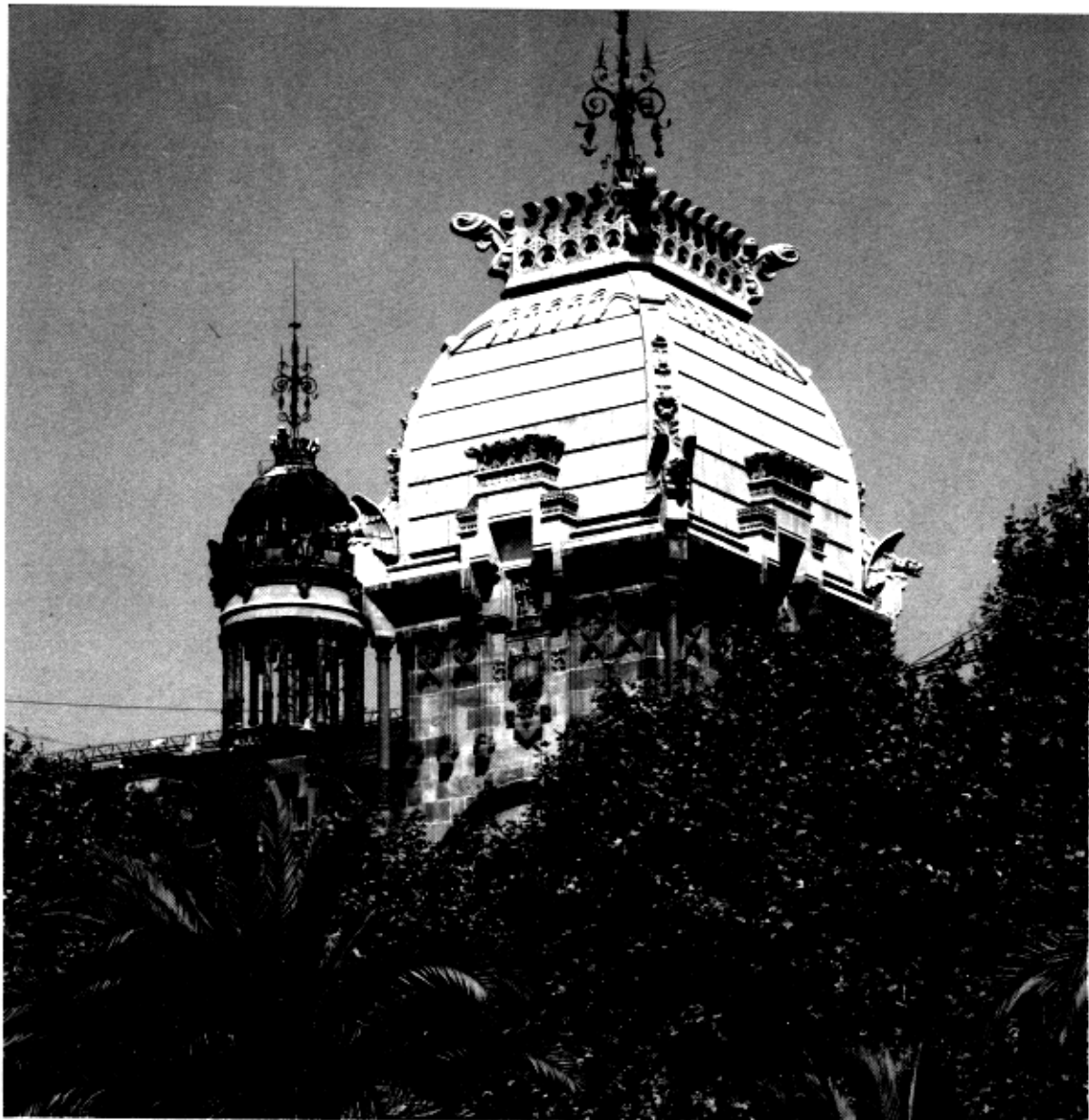
más y un despilfarrador menos.»

Tanmateix, ell demostrà que no s'havia equivocat. Encomanà la seva fe en el projecte a tots els col·laboradors que tingué a la vora i revelà en la preparació i celebració d'aquell gran certamen un tacte i una eficàcia que provocà l'admiració de propis i estranys.

Més d'un ministre suggerí la conveniència de designar-lo alcalde de Madrid que, en aquells dies, tenia un ajuntament molt desprestigiad, però Rius rebutjà l'ofertament, així com tampoc no acceptà que li fos prorrogat l'exercici del seu càrrec encara que la reina regent volgué distingir-lo amb el títol nobiliari de marquès d'Olèrdola.

Contradient els seus calumniadors, Francesc de Paula Rius i Taulet demostrà ser una persona d'exemplar honestedat, fins al punt que, en morir d'esgotament el 27 de setembre de 1889 a la seva casa d'Olèrdola (Alt Penedès), la situació econòmica de la seva família no era gaire rumbosa, motiu pel qual li havia estat oferta, per subscripció popular, una modesta torre a Sarrià.

Rius i Taulet va ser elegit diputat a Corts el 1875 i el 1877 com a membre del Partit Liberal Constitucional que dirigia Práxedes Mateo Sagasta (a sobre d'aquestes línies). A la dreta, una de les imatges més característiques del il·lustre alcalde.

Rius i Taulet va cedir al govern el solar on es construiria el Palau de Justícia. Això permetria la total recuperació del Palau de la Generalitat on funcionava l'Audiència des del decret de Nova Planta.